

Õppekäik kriivadel

Programmi raames tutvutakse vahetus keskkonnas erinevate pinnavormidega: sisemaised luited, rannaluited ja oosid. Kohalikud nimetavad neid kõiki kriivadeks. Need huvitavad, rabast kerkivad pinnavormid on elupaigaks paljudele loomadele ja olid pikka aega elupaigaks ühele huvitavale kogukonnale nagu poluvernikud. Õppekäigu raames tutvume kriivade kui erinevate pinnavormide tekkeloo, reljeefi ja koostisega. Samuti saame teada, kes olid poluvernikud.

Sihtrühmad: **põhikooli II ja III aste**

Eesmärgid. Programmis osaleja:

- ☐ tunneb piirkonna peamisi pinnavorme – oos, sisemaine luide, rannaluide, soo - nende tekkelugu ja koostist
- ☐ teab pinnavormide ja elustiku seoseid
- ☐ tajub, kuidas on mõjutanud looduskeskkond kohalike inimeste kultuuripärandit ja kuidas on inimene mõjutanud looduskeskkonda
- ☐ väärtustab looduskeskkonna tähtsust meie igapäevaelus

Õpipädevused: loodusteaduste ja tehnoloogiate pädevus, kultuuri- ja väärtuspädevus

Seos õppekavaga:

PK Loodusõpetus: Pinnamood ja pinnavormid.

PK Geograafia: Pinnamood. Setted.

Meetodid: paikvaatlused, mängud: fotoaparaat (mälu pilt ja kirjeldamine), visualiseerimine: milline oli maastik 5000 aastat tagasi, 200 aastat tagasi; pinnase uurimine, setete võrdlus (kruus, liiv)

Juhis õpetajale:

Õpikeskkonna eripära: Vallseljandikud ja metsamaastik, kus kulgeb korralik rada. Vahepeal väikesed soo ületused laudteel.

Valida on kahe marsruudi vahel: Kotka matkrada luidestikul (ca 4 km) või Agusalu looduskaitsealal Pootsiku kriivadel (ca 8 km). Soovituslik on jalga panna kummikud.

Kohtumine programmijuhiga on kokkuleppel kas Jõhvis või Iisakus. Õppekäigu alguspunkti liigutakse tellija transpordiga. Buss sõidab raja lõppu vastu.

Programm ei sobi liikumispuudega õpilastele.

Märksõnad: pinnavormid

Aeg: **kevad, suvi, sügis (teatud erisustega ka talvel)**

Kestus: **2-2,5 h** (sõltub koha valikust)

Rühm **maksimaalselt kuni 22 õpilast + 2 õpetajat**

Hind: **230.- eurot/ 1 rühm**

Korraga saame vastu võtta maksimaalselt kaks rühma.

Läbiviimise kohad: Kotka matkaraja luidete osa või Agusalu LKA Pootsiku kriivad.

Tegevuste käik

Retk liigub sujuvalt, juhendaja hoiab ajakulul silma peal. Tegevusi kohandatakse vastavaks vanuserühmadele (nt töögruppide suurused). Eelnevalt on arvesse võetud õpetaja soove. Kaasas olevad õpetajad ja vanemad käivad raja kaasa, võivad soovi korral oma õpperühma moodustada ning vajadusel assisteerivad grupi haldamisel.

- Sissejuhatus (10 min): vastastikune tutvumine, reeglite kokkuleppimine, liikumise kord. Ülevaatlilikult, mis pinnavorme nimetatakse kriivadeks, mida näeme, millel liikumise ajal iseseisvalt tähelepanu pöörata.
- Õppekäik, vastavalt valikule 4 või 6 km (90-180 min), toimub piki kriivasid, mille moodustavad enamjaolt Eesti ainsad sisemaised luited, vähemal määral Peipsi järve rannaluited ja oosid. Kahel pool seljandikke on erinevat tüüpi metsad, mis vahelduvad madalsoo ja kõrgsooga.

Vaatlus- ja teemapunktid:

- Sisemaine luide: tekkelugu, reljeef, koostis
- Sisemaine luide: metsatüüp, kooslus
- Sisemaine luide: elustik
- Rannaluide: tekkelugu, reljeef, koostis
- Rannaluide: metsatüüp, reljeef, kooslus
- Rannaluide: elustik
- Oos: tekkelugu, reljeef, kooslus
- Oos: metsatüüp, kooslus
- Oos: elustik
- Soo: tekkelugu, seos Peipsi järvega, seos kriivadega
- Soo: elustik
- Elustiku seosed erinevate pinnavormide vahel
- Poluvernitud, kes nad olid, kuidas elasid, kuidas looduskeskkond nende igapäevaelu mõjutas
- Õppekäigu vahepeal on RMK puhkekohas puhkepaus (10 min). Soovitame kaasa võtta võileivad.
- Retke lõpus toimub kokkuvõtte (10 min). Suunavate küsimuste kaudu peegeldatakse järjest läbi, mida nähti ja õpiti: pinnavormid, iseloomulikud kooslused, elustik, poluvernitud, metsiku looduse ja inimese vastastikused mõjud.

Õppematerjalid ja vahendid:

- ✓ näitlikud materjalid: skeemid, kaardid, pildid
- ✓ kühvlid

Juhendajad:

Ingrid Kuligina on keskkonnahariduse ja õuesõppeprogramme loonud ja läbi viinud juba 2006. aastast, vahepeal Keskkonnaameti keskkonnahariduse spetsialistina. Ida-Virumaa Keskkonnahariduse Ümarlause juhtrühma liikmena on ta alati kursis uusimate suundadega. 2011 nimetati ta maakonna aasta koolitajaks, aasta matkategelase tiitli on teeninud kolm korda. Ingrid koolitab ja koolitub pidevalt. Veel on ta nii kultuuri- kui loodusgiid, retkejuht, piirkonna turismiarendaja, Alutaguse Matkaklubi eestvedaja ning Eesti matkaspordi edendaja.

Heldi Aia on keskkonnahariduse ja õuesõppeprogramme läbi viinud juba 2008. aastast. Ta on lastele loodust vahendanud nii Keskkonnaameti keskkonnahariduse spetsialistina kui

Mäetaguse Põhikooli loodusainete õpetajana. Heldil on Tallinna Ülikoolist magistrikraad, kuid jätkab pidevalt enda täiendamist erinevatel koolitustel.

Gradislava Juśmanova on hariduselt geograaf, kuid on keskkonnahariduse ja õuesõppeprogramme läbi viinud juba üle tosina aasta. Ta ei puudu üheltki keskkonnahariduse konverentsilt. Gradislaval on suur kogemus matkaalaste laagrite, kokkutulekute ja võistluste korraldamisel ning aastaid koolitas ta matkaringides välja noori auhinnatud matkasportlasteks. Praegu veab ta Kohtla-Järvel mälumänguringi. Lisaks on Gradislava Ida-Virumaa looduse-, ajaloo-, kultuuri-, tööstuspärandi giid.